

העישון: תענוג שסופו מוות?

- האם אתה מעשן מ־20 סיגריות ליום ויותר?
- כמה זמן אתה משועבד להרגל זה?
- האם אתה מאמין ביעילות המסננת?
- הידוע לך ממה מורכב העשן?

בתשובות לשאלות אלה, מוענים אנשי המדע, תלוי גורל חיידך.

לעשרים שנה, המחשבה הראשונה היתה להאשים את הניקוטין, רעל שהוא כל־כך חריף שכמה טיפות מרוכזות, על עור האדם, יכולות לגרום למוות. אך הניקוטין, שנמצא חייב בהאשמות רבות, זוכה מן האשמה של גרימת סרטן־הריאות.

אחר רוכזו החקירות סביב החומרים השונים אשר מהם מורכב עשן הטבק — חומרים קרצינוגניים הקראים בשם הכולל של זפת. כמו הניקוטין, חודרים הם לפה, לגרון ולריאות. למעשני הסיגרים והמקטרות, אין הם מסוכנים, כי אין המעשנים נושמים את העשן אל תוך הריאות. אוגם רובם המכריע של מעשני הסיגריות נושמים את העשן מלאו ריאותיהם, מאפשרים לחומרים המזיקים להשתקע בתוכן.

התגלית המעניינת ביותר היתה כי דווקא בין מעשני הסיגריות רבים מקרי סרטן־הריאות. מתוך אלף מקרים שנבדקו על־ידי ד"ר ארנסט וויינדר, במרכז לחקר הסרטן של מנהטן, בארצות־הברית, היו 15 בלבד בלתי־מעשנים ואילו מעשני הסיגרים וה־מקטרות היו 6% (60 מקרים). 925 חולי סרטן־הריאות הנוותרים היו כולם מעשני סיגריות — בדרך כלל: עשנים סיגריות או יותר ליום.

ד"ר וויינדר, בשיתוף עם עוד שני חוקרים אמריקאים, ערך ניסויים על עכברים, גרם אצלם לגידול סרטן בעזרת זפת הטבק, ואז מסר את ההכרזה המהפכנית: "הוכחנו מעל לכל אפשרות של ספק כי בסיגריות ישנו חומר המסוגל לגרום לסרטן."

כל המחלות - ועוד אחת

מאז הלך כתב ההאשמה ונעשה ארוך ומפורט יותר. "עישון סיגריות ממושך ומ"רוכז", הכריזו המומחים, "מגדיל פי עשרים את הסיכויים לקבל סרטן־ריאות."

אלטון אוקסלר, מנתח־ריאות בעל שם עולמי, הוסיף להכריזה זו את משקל נסיונו האישי. הכריז הוא: "בהתחלת הקריירה שלי, לפני 25 שנה, ראיתי רק מקרה אחד של סרטן־ריאות משך ארבע שנים. ב־15 השנים האחרונות ראיתי אלפים. בעוד שנה יהיה כל מושך

המכה הגדולה באה לפני ששה חדשים. באולם ישיבות גדול בניו־יורק ער־כו רופאי־השניים המקומיים את ועידתם השנתית ה־28. כרגיל הוזמנו אורחים להרצות על התקדמות מדע הרפואה בשטח חים שונים. הפעם היו שלושת המרצים מומחים ידועים בחקר הסרטן. בלי היסוס בחרו באיב אחד: הטבק.

לא היתה זו ההתקפה הראשונה נגד העלה החום־הבהיר. מאז עבר בירושה מאדומי־העור של אמריקה הותקף בלי הרף, ברוסיה קבע חוק הצאר לכרות את אפו של כל אדם אשר ייתפס בשעת עישון. האפיפיור אורבנוס השמיני גזר על הוצאת כל מעשן מחיק הכנסייה ונדיוו המוות. כ־הגרי פורד, מייסד קיסרות האוטומובילים, נהג לגרש מעבודתו כל פועל שנתפס בעי־שון. חוק המורמונים מנדה את הטבק כגורם "המוזהם את אויר האלוהים" ואילו כנסיית פרוטסטנטיות רבות קבעו כי אין הוא אלא תגלית השטן.

ההתקפה האחרונה היא המסוכנת ביותר, כי מטרתה מרוכזת וברורה. אין היא מטהרת את הטבק מן ההאשמות הקודמות — הפ"רעות הקיבה, החשת הלמות הלב, האטת זרם הדם, שיעול, כאבי־ראש, איבוד הזכרון, סכרת — היא מאשימה אותו בהאשמה חדשה, מדוייקת ואיומה: היותו הגורם להתרבות מקרי סרטן הריאות.

הניקוטין חף־למפגע

בו בזמן שרוב סוגי הסרטן האחרים נמצאים בירידה, עולה מספר המקרים של סרטן הריאות. משך שנים רבות לא היה סרטן הריאות יותר מאשר מחלה תיאורטית בלבד, בעיקר מפני שאי־אפשר היה להבין חזין בו. עתה הופך הוא במהירות לחלום בלהות. מ־1933 עד 1953, משך 20 שנים בלבד, עלה מספר המקרים פי ארבע. בשנה הבאה ימותו ממחלה זו, לפי כל הסיכויים, קרוב ל־200 איש ולמעלה מ־30 אשה ב־ישראל. יחס זה בין גברים ונשים מוסבר על־ידי הרגלי העישון, הנחשב עדיין, בשכ"בות רחבות, כעיסוק גברי מובהק.

מניין נבע הבטחון כי קיים קשר בין עישון הסיגריות לבין סרטן הריאות?

